

Redo för Rijeka

– Kroatiens okända pärla

Europeisk kulturhuvudstad 2020

STORSLAGET Vilda öar, storslagen natur, kristallklart vatten och en genuin matkultur. Icakurirens resereporter har gjort en roadtrip i västra Kroatien och besökt nästa års kulturhuvudstad Rijeka.

TEXT OCH FOTO ANNA WAHLGREN

Mångkulturella hamnstaden Rijeka

– Det här är Rijekas egen souvenir, säger guiden **Dino Matesic** och ger mig ett paraply.

Vi ska ut på sightseeing och regnet står som spön i backen. Rijekas attraktiva läge mellan trädbevuxna berg och det gnistrande Adriatiska havet påverkar nederbörden. Regnet blåser dock snabbt över, men ett tips om man ska hit är att ta med kläder för alla väder.

Rijeka är Kroatiens tredje största stad och historiskt har det varit en viktig hamn- och industristad. Härifrån avgick båtarna till Amerika. I dag spelar hamnen, varvet och industrierna en mer undanskymd roll. Nu satsar staden

på kultur och i konkurrens med superpittoreska städer som Dubrovnik och Pula blev Rijeka utsedd till kulturhuvudstad 2020. Motiveringen är stadens mångkulturella bakgrund och kulturårets slogan är just "Port of diversity". När Rijeka tillhörde habsburgska riket talades här fyra språk: kroatiska, italienska, tyska och ungerska.

– Rijeka är ett multikulturellt centrum. Min farmor är född i Ungern-Österrike, min pappa i Italien och själv är jag från Jugoslavien. Men vi är alla födda i Rijeka. Staden har helt enkelt tillhört olika länder vid olika tidsperioder, säger Dino Matesic.

Bland svenskar är Rijeka med omnejd fortfarande lite

oupptäckt, till skillnad mot till exempel Dubrovnik som till bristningsgränsen är fyllt av turister. Makarskarivieran samt Split med närliggande öar som Hvar och Brac likaså. Matregionen Istrien, med Pula i spetsen, har också börjat locka många svenskar. Men jag skulle vilja slå ett slag för just Kvarner i norr. Här är färre turister, det är lätt att köra på vägarna, maten är gudomlig och bäst av allt: det är otroligt naturskönt.

Vi gör alla Rijekamåsten: passerar torget Korzo, tar de 560 trappstegen upp till utsiktsplatsen Trsat med bästa vyn över staden och Kvarnerbukten, vandrar i den 330 meter långa underjordiska tunneln som italienarna byggde i

början av andra världskriget, besöker museet Peek & Poke med gamla datorer och tittar in på sjöhistoriska museet där det bland annat finns en flytväst från Titanic. Och så tittar vi på ex-presidenten **Titos** gamla fartyg:

– Det här är en del av vår historia. Jag seglade själv det här skeppet under min militärtjänstgöring på åttiotalet. Nu, inför kulturhuvudstadsåret, renoveras både byggnader och skepp. Utan kulturhuvudstadsåret skulle det ha sjunkit, säger Dino Matesic.

Jo, Rijeka har fått sig en ansiktslyftning, men trots det är staden fortfarande lätt bedagad. Inte minst vid hamnområdet och piren är det lite ruffigt med slitna, graffiti prydda

byggnader. Rijeka är en stad som behöver lite tid, den växer fram med tiden, och efter ett par dagar tycker jag att den får konturer. Jag gillar den långa piren, fiskmarknaden i jugendstil och att jag ständigt hamnar på bra restauranger. När tonårssonen vill klippa sig så engagerar sig fem-sex personer på Barber Shop i hans frisyr. Det instagrammas och bjuds på kaffe, och för mig är det Rijeka i ett nötskal: folk är sociala och välvilliga och det är lätt att få kontakt.

I Opatija semestrade det fina folket

Även om det är Rijeka som är i fokus i samband med kulturhuvudstadsåret så tycker

jag absolut att man ska se sig omkring i regionen. Det är öarna utanför staden som är verkligt fina. Också Opatija är en historiskt intressant stad som är synd att missa. Jag beger mig dit – från Rijeka tar det en knapp timme med bil.

Jag checkar omgående in på legendariska Kvarner Hotel. Det var här de samlades – dåtidens överklass, och i hela Opatija finns fortfarande villor som skvallrar om belle époque-tiden.

I dag är Hotel Kvarner ett modernt spahotell, men historien sitter i väggarna. Jag har en fantastisk utsikt över havet och den tolv kilometer långa strandpromenaden Lungomare, också kallad Franz Josefs

promenad, som passerar nedanför hotellet. Det är Opatijas naturliga samlingsplats – folk löptränar, rastar hundar och möter solnedgången på Lungomare – och promenaden slingrar sig genom staden, hela tiden vid havet, förbi anlagda stenstränder, badstegar och bryggor.

– Opatija var ett europeiskt centrum för turism på 1800-talet. Den österrikiska kejsarinnan **Maria Anna** reste hit 1860 och det blev avsparken för Opatija som dubbelmonarkin Österrike-Ungerns coolaste semesterort. Under flera decennier var det här som dåtidens innefolk – inklusive svenske kungen **Oskar II** – samlades, säger guiden **Smilja Zeba-Strika** som är född och

uppvuxen i Opatija.

Det första man ska göra när man kommer till Opatija är att dra ett djupt andetag och fylla lungorna med ren, krispig havsluft, råder hon.

– Kombinationen salt från havet och vilda örter och planter från bergen är väldigt gynnsam.

Luften i Opatija och ute på öarna anses extra syrerik och regionen fick tidigt status som hälsaresmål. Än i dag är det en av anledningarna till att folk reser hit. Luften påstås vara särskilt bra för folk med astma. Spaanläggningarna breder ut sig och astmapatienter stannar i flera veckor.

– Opatija är en medicinsk

Fortsättning på nästa sida ➔

Det sägs att världens bästa kalamari finns just här.

Nela Simic, jobbar för kulturhuvudstadsåret.

Köket liknar det italienska.

Medelhavsmat.

Fiskmarknaden i Rijeka.

Den högt belägna byn Lubnice bjuder på fantastisk utsikt över bukten.

Strand i turistorten Baska på Krk.

Simtur i Baska.

Klippbad i Losinj.

På delfinspaning.

destination. Min pappa är läkare och han jobbar med just astmapatienter. Lungorna trivs i det här klimatet. Folk bor här i några veckor och lär sig andas, säger Smilja Zeba-Strika.

Hon bär Monclerjacka från Italien och italienska stövlar.

– Jag åker till Italien och handlar kläder. Vi identifierar oss mycket med Italien, vi är ju bara sex mil från den italienska gränsen. För oss är det närmare att åka till universitetet i Trieste än till det i Zagreb, vår egen huvudstad. Min syster läser i Trieste just nu, jag åker ofta dit över dagen. Det är inte så konstigt att vårt språk är en mix av italienska och kroatiska.

Rustik och välagad medelhavsmat

Vi varvar sightseeing med mat och slår oss ner för att äta lunch. Det är sparrisäsong och vi njuter av både sparris-soppa och sparrisrisotto.

– Det är vild, tunn sparris som man kan plocka ute i naturen. Den är fullkomligt delikat, eller hur? Men bäst av allt – den är så nyttig. Vi är galna i den här sparrisen när det är säsong. Vi stoppar den i allt – omeletter, pasta och soppor, säger Smilja Zeba-Strika.

Jag gillar verkligen det kroatiska köket, en rustikare variant av det italienska. För den som vill äta lokalt rekommenderas ett besök på en konoba, en traditionell restaurang, som

serverar husmanskost. Här är ofta maten som mest välagad, och priserna humana. En klassiker är *cevapcici*, köttfärsrullar som serveras i lepinjabrod, ett slags pitabröd, med grönsaker och ajvar relish, en stark tomat- och paprikaröra. Den lufttorkade skinkan, *prsut*, en nationalrätt som ofta serveras med ostar som förrätt, rekommenderas också. En personlig favorit är allt som har med peka att göra. Peka är egentligen ett tillagningssätt, ett lock som man placerar över grytan med mat – kött, fisk eller bläckfisk. Grytan ställs i glödande kol, täcks med aska och kokar i flera timmar.

I kustregionen Kvarner serveras förstås utmärkt färsk fisk och skaldjur. Det sägs att

världens bästa kalamari finns just här, och jag passar på att äta den varje dag. Den är ljus röd och skalen är tunna. Enligt experterna lever scampin i väldigt grunda vatten med många källor av drickbart vatten – därav den mjuka och söta smaken. Regionen är också känd för sin svarta skaldjursrisotto. Risotton färgas svart av att kokas med bläcket från bläckfisk, och innehåller dessutom ofta musslor och andra skaldjur. Till det ska man dricka zlatihinvin från ön Krk.

Kvarnerbukten vackra övärld

Efter några dagars tillbakalutat kustliv tar vi färjan över till ön Cres för vidare färd ner mot

Losinj. Öarna Cres, Losinj och Krk är riktiga paradiser för naturälskare. Cres har sina sällsynta gåsgamar, medan Losinj stoltserar med ett marincenter som försöker bevara de adriatiska delfinerna och sköldpaddorna.

Vi stannar ofta till längs vägen, här vimlar av underbara utsiktsplatser mot Kvarnerbukten. Här vill man hela tiden fotografera! Cres är den största ön, men den har varken särskilt många besökare eller invånare. Fären är desto fler. De är överallt. När vi ska plåta ännu en vacker bukt kommer de fram och tigger vatten ur vattenflaskan.

Ett tips är att våga sig ut på de smala vägarna till byn Lubenice. Här är så fridfullt

och vackert att man baxnar. Lubenice ligger på en höjd och utsikten över havet är storlagen. Den som inte är rädd för att halka bör promenera/klättra ner till St Johns beach som försöker bevara de adriatiska delfinerna och sköldpaddorna. Vi stannar ofta till längs vägen, här vimlar av underbara utsiktsplatser mot Kvarnerbukten. Här vill man hela tiden fotografera! Cres är den största ön, men den har varken särskilt många besökare eller invånare. Fären är desto fler. De är överallt. När vi ska plåta ännu en vacker bukt kommer de fram och tigger vatten ur vattenflaskan.

År man det minsta intresserad av hav och delfiner tycker jag att man ska åka på delfin-skådning. Runt Losinj lever ett par hundra flasknosdelfiner. Det säkraste sättet att se dem

är att åka ut med båt, men med lite tur och en kikare kan man se dem från land. Det är stilla på havet och vi är en grupp som ger oss ut med guide och gummibåt. Före avfärd har vi fått en föreläsning på Losinj marine education centre i Veli Losinj i hu delfiner fungerar och hur vi ska närma oss dem. Plötsligt ser vi en krusning på vattenytan. Två delfiner hoppar upp, det ser ut som att de visar upp sig bara för oss. Sen simmar de längs gummibåten, och alla ombord på båten jublar.

Turistparadiset Krk

Vi avslutar resan på Krk, ön med flest turister. Här finns både flygplats och bro, ön är

alltså lätt att ta sig till. Baska, längst i söder, är den mest populära turistorten. Här finns en lång sandstrand, fiskkrogar och stånd med souvenirer. Här råder badortskänsla med vattenaktiviteter och små badhotell – en kontrast mot de andra två, mer vilda, öarna.

Vi avslutar resan på en av mina favoritrestauranger Nada, belägen i vindistriktet Vrbnik. Här serveras toppviner, charkbrickor, hemlagade pastaknyten, mustiga grytor och pinfärsk fisk. Men bäst av allt är ändå utsikten över ett glittrande hav. Fiskebåtarna kör mot land och snart ska deras fångst serveras på just den här restaurangen. □

Fortsättning på nästa sida ➔

Resfakta Kvarner i Kroatien

Resa hit

Tåg från Stockholm till Rijeka, Kroatiens tredje största stad och huvudort i Kvarnerreg-ionen, fem byten, bland annat i Malmö och Hamburg. Direktflyg från Skavsta till Rijekas flygplats på ön Krk med Ryanair.

Bästa tiden: Medelhavsklimat med varma somrar och milda vintrar gör staden till en året runt-destination. Flest turister i juni till september, tipset är att undvika augusti då det kan bli riktigt trångt.

Språk: Kroatiska, men många talar även tyska, italienska och engelska.

Ta sig runt

Hyrbil från cirka 300 kronor/dygn. Buss mellan städer cirka 100 kronor beroende på sträcka. Färja korta sträckor cirka 40 kronor/passagerare, 180 kronor/bil. Resan är smidigast med hyrbil, men det går att resa med buss och färja mellan öarna. Busstidtabell finns på www.buscroatia.com, färjetidtabell på www.jadrolinija.hr.

Boende

Grand Hotel Bonavia, Rijeka

Centralt beläget vid torget Korzo. Lätt bedagat, men trevlig personal och fin utsikt över torget. Kanske Rijekas bästa hotell. Pris: Dubbelrum från 1 000 kronor natten. www.plavalaguna.com/en/hotels/bonavia

Hotel Kvarner.

Hotel Kvarner, Opatija

Slog upp portarna 1884. Ett historiskt hotell som bland annat har huserat den österrikiske kejsaren Franz Joseph I, dansösen Isadora Duncan samt svenske kungen Oscar II. Fantastisk utsikt över Kvarnerbukten, ljuvlig terrass som är perfekt för kvällsdrin-

ken, egen klapperstenstrand och om-sorgsfullt renoverade rum. Här finns dessutom en wellnessavdelning samt en utomhuspool. Opatija-bästa hotell. Pris: Dubbelrum från 1 200 kronor natten. www.liburnia.hr/en/hotel-kvarner

Hotel Punta i Losinj.

Vitality Hotel Punta, Veli Losinj

Fyrstjärnigt spahotell som ligger fint på en höjd ovanför hamnen i Veli Losinj. Nyttig buffé och en uppsjö av aktiviteter. Fina klippbad och läcker infinitypool. Pris: Dubbelrum från 600 kronor natten. www.losinj-hotels.com/en/hotels-and-villas/hotel-punta

Maritim, Krk

Ett stenkast från centrum och lika långt till havet. Ett plus för att det är så tyst. Fräscha, nyrenoverade rum och en helt okej hotellrestaurang: Tavern Maritim. Pris: Dubbelrum från 1 100 kronor natten. www.maritim-krk.com

Privata rum och lägenheter

Mest prisvärt är att bo i privata rum eller lägenheter. De kan hittas på Airbnb eller vanliga bokningssajter som www.booking.com. Utbudet är enormt och priset ofta några hundralappar per natt.

Se och göra

Apoxyomenosmuseet, Mali Losinj Bronsstatyn Apoxyomenos hittades i havet utanför Losinj 1996. I dag har den ett eget museum.

www.muzejapoksiomena.hr

Losinj marine education centre, Veli Losinj Delfincentrum som berättar om de hotade djuren. Bra och seriösa delfinturer på havet. Under nästan varje tur ser man delfiner. www.blue-world.org

Vandra på Krk

Krk har 68 vandringsleder på sammanlagt runt 300 kilometer. På öns turistbyråer finns en karta över alla leder. www.krk.hr/en/offer/Outdoor/walking_trails

Mat & dryck

Nada, i Vrbnik på Krk

Förtjusande krog med tonvikt på fisk och skaldjur i vinbyn Vrbnik på Krk. Försök att få bord på terrassen med utsikt över havet. Ambitiösa rätter, mer åt fine dining-hållet. Här ska man dricka Na-das eget vita vin av druvan zlathina som odlas i trakten. En populär krog, här är ofta fullt. www.nada-vrbnik.hr

Konoba Fiume, Rijeka

Ligger i anslutning till saluhallarna, både de som arbetar och handlar i fiskstånden brukar äta lunch här. Familjeägd konoba där fisk och skaldjur är huvudsaken. Både bläckfisken och den svarta skal-djursrisotton rekommenderas. Ägarinnan lägger sig i min beställning – det är sådana här krogar letar jag efter när jag reser.

Yacht Club, Opatija

Bästa läget mitt i hamnen. Sitt ute om vädret tillåter, se annars till att få ett fönsterbord. Här bör man frossa i havets läckerheter. Gudomlig skaldjursrisotto. Och som alltid i Kroatien – rikliga portioner. www.yacht-club-opatija.com

Lovranski Pub, Lovran

Bred meny – här serveras riktigt bra pizza och pasta med de bästa råvaror, men också ambitiösa tre-rättersmenyer. Jag valde

en meny med vildsparristema. Stort urval av ölsorter. Humana priser. www.lovranskipub.com/en

Artatore, Mali Losinj

Familjeägd konoba i närheten av fin strand. Serverar prisvärd Apoxyomenosmeny med rätter inspi-rerade från antiken. Tanken är att visa hur man åt förr om åren. Trevlig service och skön terrass – de slingrande vindruvs-växterna fungerar som skydd mot solen.

Za Kantuni, Mali Losinj

Konoba som funnit i över hundra år. Här finns en prisvärd Apoxyomenosmeny med rätter inspire-rade från antiken. Jag åt bönsoppa, långkokt lamm och nötkaka. Många hittar hit, särskilt lokalbor, trots att den ligger ett kvarter upp från kajen.

Kuca krckog prsuta, Krk

Pålitlig krog med fokus på kött. Ligger på landsbygden. Underbar peka och ännu bättre skinkor. Hit åker lokalbefolkningen och handlar. www.kuca-krckog-prsuta.com/index.php/en

Servitör på restaurang Nada.

